



Universiteit  
Leiden

The Netherlands

## De Centrupartij en haar programma

Jeurgens, Charles; Vreeburg, Rian

### Citation

Jeurgens, C., & Vreeburg, R. (1985). De Centrupartij en haar programma. *Leidschrift|Discriminatie*, 1 (January), 55-72.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/73124>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/73124>

**Note:** To cite this publication please use the final published version (if applicable).

# De Centruumpartij en haar programma

## INLEIDING

In december 1979 werd door enkele jongeren die teleurgesteld waren in de Nederlandse Volksunie, de Nationale Centrum Partij opgericht. De centrale figuur bij de oprichting was dr. Henri Brookman, wetenschappelijk medewerker aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Ook in deze nieuwe partij stond het 'minderhedenprobleem' centraal. Deze partij was echter maar een kort leven beschoren. Op een voorlichtingsavond van de Nationale Centrum Partij op 29 februari 1980 te Amsterdam circuleerde een folder waarin in krachtige bewoordingen de ideeën van deze partij naar voren kwamen. Er werd gehamerd op het belang van de nationale identiteit van het Nederlandse volk. Buitenlanders werden gezien als bedreigend voor deze nationale identiteit<sup>1</sup>. Na afloop van deze bijeenkomst trok een aantal aanhangers naar de Mozes- en Aäronkerk, waar op dat moment een honderdtal illegaal in ons land verblijvende Marokkanen zich schuil hielden uit angst voor uitwijzing. Eenmaal binnengekomen begonnen ze met kettingen en staven om zich heen te slaan met als gevolg dat vier Marokkanen in een ziekenhuis moesten worden opgenomen. Zeven mensen werden gearresteerd waaronder Brookman. Door de publiciteit die deze aanval kreeg, werd Brookman, als medewerker van de Vrije Universiteit, gedwongen zich te distantiëren van het gebeuren. In concreto betekende dat dat hij op 10 maart 1980 de Nationale Centrum Partij ophief. Op 11 maart 1980 richtte hij de Centruumpartij op, min of meer een voortzetting van de Nationale Centrum Partij.

Na enkele weken trad drs. H. Janmaat tot de Centruumpartij toe. Al snel werd hij een belangrijk figuur binnen de partij. De partij groeide gestaag, mede dankzij zijn 'welbespraaktheid'. Na de kamerverkiezingen in 1982 kwam de Centruumpartij met één zetel in de Tweede Kamer. Deze werd bezet door Janmaat.

In dit artikel willen wij de tien strijdpunten die ontleend zijn aan het partijprogramma en door de Centruumpartij voortdurend op de voorgrond geplaatst worden aan een nader onderzoek onderwerpen. De tien strijdpunten luiden:

-meer democratie door invoering referendum

- iedere Nederlander aan het werk, evtueel met een aanvullende uitkering.
- opheffing van de schandalige woningnood.
- streven naar tweezijdige ontwapening.
- intensieve bestrijding van drughandel en misdaad.
- terugdringing van overheidsuitgaven en -taken.
- geen beknotting van uitkeringen, wél bestrijding van misbruik hiervan. Aanpak van ontduiking sociale premies en belastingfraude.
- geen hulp aan on-democratische landen.
- doeltreffende aanpak van dieren mishandeling, milieuvervuiling en landschapsverwoesting.
- Nederland is geen immigratieland, dus stop de vreemdelinginstroom.

Oppervlakkig bekeken ligt het accent niet op de minderhedenproblematiek. Uit de kranten krijgen we echter een heel ander beeld van deze partij. De Centruumpartij wordt hierin voortdurend van racisme beticht. In dit artikel willen we onderzoeken in hoeverre dit beeld dat uit de kranten naar voren komt, in overeenstemming is met uitlatingen van de Centruumpartij in haar publicaties. Met andere woorden in hoeverre vertaalt de Centruumpartij alle in Nederland bestaande problemen, aangegeven in de tien strijdpunten, naar de aanwezigheid van buitenlanders.

#### BEHANDELING VAN DE TIEN STRIJDpunTEN

##### Strijdpunt 1 betreffende democratie:

De Centruumpartij gebruikt erg vaak en graag het woord democratie. Er is veelyuldig sprake van termen als 'democratische middelen, democratische besluitvorming, democratische weg, democratische beginselen' etc. Wat bedoelt de Centruumpartij hiermee? Is ons land niet democratisch zoals het nu is? Volgens de Centruumpartij is het systeem wel democratisch, maar de invulling hiervan niet. De politici denken niet aan de belangen van het hele volk, ze denken veel meer aan zichzelf en aan de partijbelangen<sup>2</sup>. De meeste politici op landelijk, op provinciaal en op gemeentelijk niveau, hebben doorgaans slechts oog voor de belangen van de groep die zij menen te moeten vertegenwoordigen. Iedere politieke besluitvorming wordt in het verzuilde Nederland gekenmerkt door onsmakelijke ruzies om een zo groot mogelijk part van de subsidie in de wacht te slepen, aldus

de Centruumpartij. In de centrumideologie staat het nationaal belang centraal. Daarom wordt de partij ook Centruumpartij genoemd. Haar devies is: niet links, niet rechts. Niet de verzuilde linkse of rechtse belang- en dienen doorslaggevend te zijn, maar het belang van heel het volk<sup>3</sup>.

Al deze misstanden en ondemocratische manieren zou de Centruumpartij willen opheffen via haar Centrumideologie. Een erg geschikt middel om de huidige starheid te doorbreken is het gebruik van het referendum op landelijk-, regionaal- en plaatselijk niveau<sup>4</sup>.

Toch zitten er aan deze redenering van de Centruumpartij haken en ogen. In een democratie zijn bepaalde waarden erg belangrijk. Een zo groot mogelijke vrijheid voor de medemens, het gelijkheidsbeginsel en recht op gelijke kansen voor iedereen zijn onontbeerlijk in een democratie<sup>5</sup>. Juist het beginsel van gelijkheid en zo groot mogelijke vrijheid voor de medemens geldt niet voor iedereen bij de Centruumpartij, ook al zegt ze zelf van wel. Duidelijk is dat Nederland er in de eerste plaats voor de Nederlanders is (zij wonen hier het langst en hebben daarom de meeste rechten). Nederland is overvol. Volgens de Centruumpartij moeten illegalen zonder meer het land verlaten<sup>6</sup>. In het geval dat buitenlandse arbeiders werkloos worden, dient na een bepaalde termijn, van bijvoorbeeld zes maanden, hun verblijfsvergunning met maximaal drie jaar mogen worden verlengd, waarna uitwijzing moet volgen<sup>7</sup>.

Democratische rechten mogen in de ogen van de Centruumpartij alleen voor de 'echte' Nederlanders gelden. De Centruumpartij verzet zich dan ook zeer sterk tegen het verkrijgen van beperkt kiesrecht voor buitenlanders die een bepaalde tijd in Nederland wonen.

Toch zijn er symptomen dat de Centruumpartij het hier niet bij wil laten. Er zijn opmerkingen gevonden die wijzen in de richting van een 'totalitaire democratie'<sup>8</sup>. De Centruumpartij pleit voor het gebruik van het referendum dat naast het parlement zal bestaan en gebruikt moet worden als het parlement er niet meer uitkomt. Het referendum zou scherp aan moeten geven hoe verhoudingen tussen de verschillen over een bepaald onderwerp werkelijk liggen. Het zou op deze manier de wil van het volk moeten weergeven<sup>9</sup>. Volgens de Centruumpartij zal een sfeer van nationale solidariteit geschapen worden en door de "sfeer van saamhorigheid zullen ook de welgestelden in onze samenleving er mede toe gebracht worden om naar verhouding meer in te leveren ten gunste van de wederopbouw van onze economie en ten gunste van onze landgenoten die rond of onder het minimum moeten leven<sup>10</sup>".

Het idee van een referendum is een terugkerend onderwerp bij groepen als het Oud-Strijders Legioen, DS'70, Nederlandse Volksunie en Centrum-

partij. Er zijn grote vraagtekens te zetten bij het werkelijke democratische karakter van het referendum: de beperkte keuzemogelijkheden die mensen voorgeschoteld krijgen laten hen weinig politieke vrijheid. Door een juiste 'timing' en het bewerken van de publieke opinie kan het een gevaarlijk politiek machtsmiddel zijn in handen van een kleine groep<sup>11</sup>. Dat de leiding van de Centruumpartij zich hiervan bewust is blijkt wel uit een interview met Janmaat, waarin deze verkondigt dat de uitslag van een referendum wel gerespecteerd moet worden, maar wanneer die in strijd is met de opvattingen van de Centruumpartij zal de publieke opinie op een zodanige wijze 'bewerkt' moeten worden dat bij een opnieuw te houden referendum de meerderheid van de kiezers het wel eens is met de partij-opvatting<sup>12</sup>.

Besluiten die via een referendum genomen zijn, zijn heilig aldus de Centruumpartij en iedereen moet zich onherroepelijk bij de uitkomst hiervan neerleggen. Als men hierna een afwijkende mening heeft wordt dat beschouwd als een aantasting van de nationale solidariteit. Allerlei schreeuwerige actiegroepen vormen een bedreiging. Zij hitsen de mensen op tegen de gevestigde orde<sup>13</sup>. Het ondergraven van het democratische beginsel, om zich na waardig debat neer te leggen bij wat de meerderheid beslist, zoals bijvoorbeeld "blokkades, weilandje kraken, vernielen van staats- en persoonlijke eigendommen en zelfs het bedreigen van het gezinsleven van energiedeskundigen", worden door de Centruumpartij allemaal omschreven als "terreurdaden"<sup>14</sup>.

De Centruumpartij beticht haar tegenstanders zelfs van fascisme. Zij stelt dat links-fascistische elementen steeds verder doordringen in allerlei idealistische bewegingen, zoals de kraakbeweging, anti-fascisme comité's, derde-wereld winkels etc. En waarom? Omdat zij volgens de Centruumpartij de echt wel eerlijk gemeente verontrusting en de onlustgevoelens van deze idealisten kunnen misbruiken om ze de straat op te krijgen en de zoveelste rel te schoppen<sup>15</sup>.

Uit het bovenstaande blijkt dat we vraagtekens kunnen plaatsen bij het werkelijk democratische karakter van de Centruumpartij. Zij beticht voortdurend haar tegenstanders van ondemocratisch gedrag. Enerzijds streven de huidige partijen slechts hun eigen belangen na, de wil van het volk wordt niet tot uiting gebracht. Anderzijds zijn er actiegroepen die met hun terreurdaden een soort fascistisch gedrag vertonen aldus de Centruumpartij. Door het voortdurend schelden op deze tegenstanders dat ze ondemocratisch en zelfs fascistisch gedrag vertonen, probeert de Centruumpartij naar onze mening haar ware aard te verdoezelen.

## Strijdpunt 2 betreffende arbeid:

Het tweede strijdpunt van de Centruumpartij luidt: iedere Nederlander aan het werk, eventueel met een aanvullende uitkering. Hoe denkt de Centruumpartij de werkloosheid op te heffen?

De belastingen en sociale lasten moeten drastisch verlaagd worden, waardoor het weer aantrekkelijk wordt om in de particuliere sector te gaan werken. Het ondernemersinitiatief zal hierdoor gestimuleerd worden<sup>16</sup>. Ook zal toenemende privatisering en het maken van overheidsbanen tot deeltijdbanen de werkgelegenheid stimuleren. Overheidsorders in beginsel alleen bij binnenlandse bedrijven; sanering van de onderwijssector en verlaging van de gasprijs zijn andere maatregelen die genomen moeten worden<sup>17</sup>. Verder zegt deze partij dat de schaduwzijden van een volledig pakket sociale voorzieningen nu duidelijk zijn. Door die sociale voorzieningen is het de mensen mogelijk geworden te bedanken voor rotwerk. Een deel van de werkloosheid is een luxe-verschijnsel. "Er is voor veel werklozen best wel werk te vinden, maar de overheid dringt hen wel met allerlei uitkeringsvormen het begrip passend werk op en verhindert hierdoor de werkwillige om zelf mee te denken en mee te werken aan de oplossing van zijn eigen werkprobleem<sup>18</sup>".

Het blijft bij al deze punten min of meer tot kreten en opmerkingen die niet verder worden uitgewerkt. Nergens wordt aangetoond hoe bepaalde maatregelen werken. Er wordt alleen gezegd dit moet gebeuren en het effect zal zoveel nieuwe arbeidsplaatsen zijn.

De buitenlanders zijn bij dit onderwerp de zondebok. Opmerkingen als "Wist u dat vele werkgevers nog steeds buitenlandse werknemers aanstellen terwijl er bijna een half miljoen Nederlanders werkloos rondlopen", lezen we in ophitsende pamfletten. Buitenlanders worden volgens de Centruumpartij met voorrang te werk gesteld. De overheid geeft zelf het voorbeeld. Op veel plaatsen worden bij voorkeur leden van etnische minderheden als ambtenaar aangesteld<sup>19</sup>. Het zijn de gastarbeiders die de rationalisering van het bedrijfsleven afremmen, doordat ze de lonen drukken<sup>20</sup>. Op allerlei gebieden worden de buitenlanders voorgetrokken volgens de Centruumpartij. Voor leden van de etnische minderheden is het makkelijk om in Nederland een eigen bedrijfje op te zetten. Buitenlanders worden grote bedragen ter beschikking gesteld terwijl voor de kleine Nederlandse bedrijfjes weinig of niets gedaan wordt. Buitenlanders hebben in tegenstelling tot Nederlanders ook geen vergunningen en diploma's nodig om

een bedrijfje te beginnen<sup>21</sup>.

"Illegalen moeten naar huis en werkloze buitenlanders krijgen uitkering- en waar ze recht op hebben in eigen land (aangepast aan de levensstandaard daar). Hierdoor wordt de werksfeer verbeterd, zodat iedereen weer met plezier aan het werk gaat<sup>22</sup>".

Er wordt gesuggereerd dat de aanwezigheid van buitenlanders de werkloosheid in de hand werkt. "Ruimte, woningen en werk komen er door een actief emigratie en remigratie beleid<sup>23</sup>".

### Strijdpunten 3, 5 en 9 betreffende woningnood, drughandel/ misdaad en milieuvervuiling.

Drie van de tien strijdpunten blijken zodanig met elkaar samen te hangen dat wij besloten hebben ze tegelijkertijd te bespreken. Het gaat hierbij om de strijdpunten drie (opheffing van de schandalige woningnood), vijf (intensieve bestrijding van drughandel en misdaad) en negen (doeltreffende aanpak van dierenmishandeling, milieuvervuiling en landschapsverwoesting).

Dat wat Nederland volgens de Centruumpartij zo aantrekkelijk maakte, zowel in de ogen van de eigen bewoners als die van de voorbijtrekkende vreemdelingen, was de welhaast volmaakte harmonie tussen gebouwen en het omringende land. Helaas wordt deze harmonie steeds vaker verstoord door schrille wanklanken. Ten eerste verloederen de steden; straten worden beheerst door autoblik en autostank. De nette gezinnetjes, die eens voor een groot deel het leefritme van het stadsleven bepaalden, kwijnen nu weg in tochtige flatwijken in de Bijlmermeers, Zoetermeers en andere betonjungles<sup>24</sup>. In zulke steden vervreemden de mensen van elkaar, waardoor zelfmoord, misdaad, drank- en druggebruik toenemen. Veel mensen ontvluchten de organisch<sup>25</sup> gegroeide binnenstad waardoor ook het platteland met deze problemen te maken krijgt<sup>26</sup>. Het idyllische, in de ogen van de Centruumpartij oerhollandse platteland bestaat niet meer. Steeds meer worden de boerderijen ontsierd door silo's, ligboxen en andere fabriekshalachtige gebouwen<sup>27</sup>.

Ten tweede is ons land sterk aan het vervuilen. De Centruumpartij is, evenals veel andere politieke partijen erg begaan met het milieu. Door in te spelen op reeds bestaande bezorgdheid voor het milieu, wil de Centruumpartij een sfeer van directe bedreiging oproepen. "Alarmerende gifvondsten, waardoor soms hele wijken moeten evacueren, nemen schrikbarend toe. De Nederlandse rivieren zijn langzamerhand giftige riolen geworden. Hierdoor is vergiftiging van ons drinkwater steeds moeilijker te voorkomen. De zeehonden op de Wadden sterven uit ten gevolge van

deze vervuiling en met hen vele inheemse plant- en diersoorten<sup>28</sup>. Aangaande dit punt geeft de Centruumpartij echter tevens blijk van meer reactionaire denkbeelden als zij stelt dat "flora- en faunavervalsing" (import van uitheemse soorten voor economische-, recreatieve- en andere doeleinden) ons natuurlijk erfgoed steeds meer verarmen<sup>29</sup>. Hoewel dit niet expliciet uit hun geschriften blijkt is met name dit laatste punt (flora- en faunavervalsing) ons inziens moeilijk los te zien van de anti-vreemdelingenhouding van de Centruumpartij.

De Centruumpartij legt een rechtstreeks verband tussen enerzijds de zojuist beschreven landschapsverwoesting, milieuvervuiling en woningnood en anderzijds het, in de ogen van de Centruumpartij, overvolle Nederland. Iedere inwoner extra levert immers weer vervuiling op. Voor iedere extra inwoner moet ook weer extra beslag helegd worden op een stukje vrije ruimte. Een pamflet van de Centruumpartij stelt het zelfs als volgt: "kijk, u kunt kiezen; of wij bouwen ons land helemaal vol met flats ten koste van het kleine beetje ruimte en natuur dat wij nog hebben; of wij stoppen de immigratie, zetten alle illegalen meteen het land uit en bevorderen vrijwillige (r)emigratie". Ruimte, woningen en werk zouden er volgens de Centruumpartij komen door een actief emi- en remigratiebeleid<sup>30</sup>.

Door emigratie en remigratie zal volgens de Centruumpartij ook ons misdaad en drugsprobleem voor het grootste deel opgelost zijn. Doordat Nederland overvol is, moeten volgens de Centruumpartij mensen te opeengedrongen leven in kleine woon-, werk- en recreatieruimten; het gevolg hiervan is agressief gedrag<sup>31</sup>. In de ogen van de Centruumpartij zijn de leden van de etnische minderheden ook zonder die bijzondere omstandigheden criminelere dan de autochtone Nederlanders. In 1980 was volgens deze partij van alle opgehelderde misdrijven 52% begaan door vreemdelingen, terwijl ze slechts 8% van de bevolking uitmaken<sup>32</sup>.

Elders wordt door de Centruumpartij gezegd dat de buitenlanders naar verhouding zeven keer zo vaak gevangen zitten als Nederlanders. De Centruumpartij stelt zich dan de vraag hoeveel keer hoger het zou zijn indien de verhouding inheemsen: uitheemsen zou worden uitgerekend<sup>33</sup>. Ze suggereert hiermee dat het percentage misdrijven binnen de uitheemse groep veel hoger zou zijn indien niet de Nederlandse nationaliteit maar de etnische afkomst als criterium genomen zou worden. De Centruumpartij stelt eveneens dat 60% van de drugsverslaafden vreemdeling is<sup>34</sup>. Als oplossing voor dit probleem pleit de Centruumpartij voor uitwijzing van verslaafde buitenlanders, voor registratie van gebruikers, voor meldingsplicht, voor verplicht afkicken, voor zeer strenge maatregelen tegen handel in verdovende middelen en voor het uitkammen van verdachte wijken<sup>35</sup>.

Het blijkt dat de Centruumpartij de problemen in ons land, zoals bijvoorbeeld de hierboven beschreven problemen van milieuvervuiling, landschapsverwoesting, woningnood, het misdaad- en drugprobleem en het in dit artikel niet expliciet behandelde probleem van dierenmishandeling zoals het rituele slachten, koppelt aan de aanwezigheid van bepaalde groepen, namelijk de etnische minderheden; oplossingen worden dús gekoppeld aan de verwijdering van die etnische minderheden<sup>36</sup>. "Een politiek die een crisisbestrijding voorstaat die gebaseerd is op het afwentelen van de schuld op etnische minderheden" zegt Joke Kniesmeijer van de Anne Frank Stichting, "is een racistische politiek, en een partij die zo'n politiek voorstaat is een racistische partij"<sup>37</sup>. De Centruumpartij zélf zegt echter dat niet de buitenlanders de schuld zijn van alle problemen: "(...) en voordat wij, als CP, weer eens beschuldigd worden van vreemdelingenhaat, willen we hier duidelijk vaststellen dat de schuld van alles ook nu weer niet ligt bij de buitenlanders, maar wél bij het vreemde beleid van onze overheid. Hierdoor wordt in de praktijk de eigen bevolking gediscrimineerd"<sup>38</sup>.

#### Strijdpunt 4 betreffende twee-zijdige ontwapening:

Het standpunt van de Centruumpartij over de kwestie van de kernwapens lijkt niet eenduidig. Zo nam enerzijds een groep Centruumpartij-aanhangers deel aan de vredesdemonstratie in Amsterdam op 21 november 1981, weliswaar naar eigen zeggen om het eenzijdige karakter van de demonstratie te doorbreken, terwijl aan de andere kant een kleine groep van de Centruumpartij een tegendemonstratie hield voor het gebouw van de Amerikaanse ambassade in Den Haag.

Opvallend is de mate waarin het effect van de vredesmars wordt overschat. De weken na de demonstratie zouden de USA en USSR elkaar overtroefd hebben met vredesvoorstellen<sup>39</sup>. Janmaat distantieert zich echter van de vredesbeweging en koppelt het streven naar tweezijdige ontwapening aan een politiek van evenwichtige bewapening in een betoog dat hij kort samenvat met de woorden 'Si vis pacem, para bellum' (Gij die vrede wilt, bewapen U).

Dit duidelijke standpunt van Janmaat en de overdreven bewoordingen waarmee het succes van de vredesmars wordt belicht, doen ons vermoeden dat voorzover bij het streven naar twee-zijdige ontwapening de nadruk ligt op ontwapening, de Centruumpartij een opportunistische koers vaart ten gunste van haar ideeën over onze democratie. Immers in het partij-program staat dat een brede maatschappelijke discussie en een referen-

dum moeten beslissen over de wijze waarop Nederland kan bijdragen tot uitbanning van de kernwapens<sup>40</sup>. Dit werd bij de laatste grote vredesdemonstratie in Den Haag nog eens bevestigd toen boven de stad een vliegtuigje vloog met de leus 'CP is voor volksstemming'.

In het verkiezingsprogramma heet het echter dat zolang er geen aanvaardbaar alternatief is, ons land lid van de NAVO dient te blijven, zich als bondgenoot loyaal dient te gedragen en de in overleg overeengekomen defensieverplichtingen onverkort dient na te leven<sup>41</sup>.

Hoe is het met elkaar in overeenstemming te brengen dat de Centruumpartij aan de ene kant de uitslag van een referendum met betrekking tot kruisraketten wil honoreren en aan de andere kant in de NAVO genomen besluiten wil nakomen. Wij vermoeden dat de Centrumpartij meer belang zal hechten aan de NAVO-uitspraken dan aan de uitslag van een eventueel referendum gezien de volgende uitlatingen:

- "Modernisering van de NAVO kernwapens vergroot niet de kans op een derde wereldoorlog zoals sommige groeperingen ons willen doen geloven, maar zal de agressieve elementen in het Kremlin juist weerhouden van een militair avontuur in onze richting. De geloofwaardigheid van de nucleaire afschrikkingsmacht van de NAVO wordt hersteld, en als hoogste goed, onze vrijheid gewaarborgd<sup>42</sup>."
- "Hoofddoel van het IKV is niet het bevorderen van de vrede in de wereld, maar verzwakking van de Westerse defensie en uitverkoop van onze vrijheid en onze democratische rechtsstaat<sup>43</sup>."

#### Strijdpunten 6 en 7 betreffende overheidsuitgaven en sociale zekerheid:

De strijdpunten zes en zeven zullen eveneens tezamen besproken worden. Bij ons onderzoek bleken deze twee punten in elkaars verlengde te liggen. Het gaat om de volgende strijdpunten: punt zes: terugdringing van de overheidstaken en overheidsuitgaven en punt zeven: géén beknotting van uitkeringen, wél bestrijding van misbruik hiervan; aanpak van ontduiking sociale premies en belastingfraude.

Om te voorkomen dat onze samenleving door toenemende overheidsbemoeienis afglijdt naar een in de terminologie van de Centrumpartij 'honderd procent bureaucratie', wat gelijk gesteld wordt met staats-socialisme, stelt ze de volgende maatregelen voor: privatisering van de welzijnssector<sup>44</sup>, inkrimping van het ambtenarenapparaat, afstoting van die taken die beter door het bedrijfsleven vervuld kunnen worden en terughoudendheid inzake wet- en regelgeving<sup>45</sup>.

De Centrumpartij heeft veel kritiek op de manier waarop de overheid haar taken uitvoert: "(...) de Centrumpartij is opgericht omdat we de laatste jaren in hoge mate teleurgesteld zijn in het regeringsbeleid. Het kabinet en de grote politieke partijen schijnen al het mogelijke te willen doen om de bevolking tegen zich in het harnas te jagen<sup>46</sup>". De Centrumpartij geeft dan ook in verschillende pamfletten een aantal voorbeelden van het 'onvoorstelbaar zwakke beleid':

Het energiebeleid: het gas komt in Groningen nagenoeg gratis uit de grond. Desondanks laat de regering ons een hoge prijs voor het aardgas betalen. Het buitenland koopt ons aardgas voor een appel en een ei. Hierdoor wordt dus de eigen bevolking achtergesteld. Het zijn allemaal trucjes om de gewone man het geld uit de zak te kloppen volgens de redenering van de Centrumpartij<sup>47</sup>.

Het inkomensbeleid: 'Wij moeten met z'n allen bezuinigen terwijl de regering maar met geld smijt. Altijd valt de belastingopbrengst tegen, nooit is het genoeg. Ondanks dat, is bij ons de belastingdruk het hoogst van geheel West-Europa. En wie betaalt? Juist. U en wij<sup>48</sup>'.

De sociale voorzieningen: ook daar wil de overheid aan gaan tornen. Generaties lang hebben wij er met z'n allen trouw de premies voor betaald, maar als we aan de verdiende uitkeringen toe zijn, heeft de overheid het geld aan andere zaken uitgegeven. Dat vindt de Centrumpartij puur bedrog en de gewone man wordt hiervan weer de dupe<sup>49</sup>. Toch moet er ook volgens de Centrumpartij bezuinigd worden op de sociale uitkeringen, maar dan in de vorm van het aanpakken van ten onrechte gedane uitkeringen. Volgens een directeur van het GAK, aldus de Centrumpartij, belopen deze zo'n 25 procent. Ook de hoogte van de uitkeringen die worden nagezonden aan buitenlandse werknemers, die naar hun land zijn terug gekeerd, moet worden herzien. De hoogte van die uitkeringen moet worden bepaald aan de hand van maatstaven die gelden in het land waar de uitkering wordt ontvangen. Ons geld is in de landen rond de Middellandse Zee veel meer waard dan hier. Dús: die uitkeringen verlagen<sup>50</sup>.

De Centrumpartij beweert zelfs dat de sociale voorzieningen totaal ontsporen vanwege de culturele ontplooiing van die minderheden: "Dan de culturele ontplooiing van die minderheden. Zij mogen dat maximaal doen, Ja, dat wil zeggen, een Marokkaan die gewend is in zijn eigen land met meerdere vrouwen te trouwen en veel kinderen te krijgen, als zo iemand hier komt en hij kan hier in onze samenleving die mensen, zijn gezinnen, niet uit eigen financiële middelen onderhouden, dan valt dat terug op onze samenleving. Onze sociale voorzieningen gaan totaal ontsporen daardoor<sup>51</sup>".

De drugs: in het jongerencentrum 'Doornroosje' in Nijmegen worden volgens de Centruumpartij reeds lang openlijk verdovende middelen verkocht en gebruikt. De Nijmeegse overheid is hiervan op de hoogte, maar laat het oogluikend toe. Dit onder voorwendsel dat de handel in verdovende middelen zich anders over de gehele stad zou verspreiden. In plaats van op te treden tegen zulke zaken, ondersteunt de gemeente dit drugcentrum met 300.000 gulden per jaar. "Dit natuurlijk van onze belastingcenten<sup>52</sup>".

Het vreemdelingenbeleid: miljoenen extra worden uitgegeven om de culturen van de vreemdelingen hier tot ontwikkeling te brengen; voor de bouw van moskeeën, kerken en trefcentra van bepaalde groepen; subsidies voor talloze stichtingen en dat terwijl de staat al diep in de schulden zit<sup>53</sup>. "Het moet maar eens uit zijn met de geldsmijterij van de regering die voor Sinterklaas blijft spelen met onze zuurverdiende belastingcenten. De overheid moet bezuinigen; het overheidsbudget is al jaren een probleem, dat nu een rampzalige vorm dreigt aan te nemen<sup>54</sup>".

De stijl van de Centruumpartij is in al deze citaten en opmerkingen onveranderlijk negatief, verongelijkt en doet voortdurend een beroep op een verondersteld gevoel van minderwaardigheid: Jan-met-de-pet is weer de dupe, Jan-met-de-pet moet inleveren etc.<sup>55</sup> De Centruumpartij geeft alleen maar af op het huidige overheidsbeleid zonder daar reële alternatieven tegenover te stellen. Zij speelt in op de gevoelens van onvrede bij de mensen. De Centruumpartij probeert deze gevoelens van onvrede te versterken door te stellen dat de buitenlanders wel voordeel hebben bij het regeringsbeleid, dit ten koste van de autochtone Nederlanders. Door voortdurend in te spelen op onvredegevoelens, vervalt de Centruumpartij vaak in tegenstrijdigheden. Hiermee illustreert zij opnieuw haar opportunistisch karakter. Aan de ene kant pleit de Centruumpartij voor terughoudendheid inzake wet- en regelgeving; aan de andere kant wenst zij verregaande controle op sociale voorzieningen, intensievere bestrijding van drughandel en misdaad, aanpak van ontduiking van sociale premies en belastingfraude, stricter naleven van de vreemdelingenwet.

#### Strijdpunt 8 betreffende ontwikkelingshulp:

Dat de Centruumpartij een opportunistische partij is blijkt ook uit haar visie op de ontwikkelingshulp. Aan de ene kant zet Brookman in de centrum-ideologie uiteen dat niemand met een goed geweten kan zweigen in economische welvaart als elders in de wereld nog veel mensen omkomen van de honger en dat het onze plicht is als mens er voor te zorgen dat onze

naasten in elk geval in hun primaire levensbehoeften kunnen voorzien<sup>56</sup>. Teyens pleit de Centruumpartij voor een verhoging van het bedrag dat jaarlijks voor ontwikkelingshulp wordt uitgegeven tot 1,5 procent van het B.N.P.<sup>57</sup> Aan de andere kant wordt deze hulp aan zulke absurde voorwaarden verbonden dat de vraag kan worden gesteld in hoeverre de Centruumpartij echt bereid is om gelden voor ontwikkelingshulp vrij te maken.

In de eerste plaats wordt gesteld dat de hulp aanzet moet zijn tot zelfontwikkeling en dat als de motivatie hiertoe ontbreekt verder geen gelden beschikbaar worden gesteld<sup>58</sup>. Een dergelijke formulering schept in onze ogen de ruimte tot volstreekte willekeur. Immers hoe en volgens welke criteria denkt de Centruumpartij te bepalen of een land bereid is offers te brengen?

In de tweede plaats eist de Centruumpartij verregaande bevoegdheden en controle voor en door de Nederlandse regering op de besteding van de gelden<sup>59</sup>. Dit standpunt komt voort uit de mening dat de gelden nu slechts de corrupte bovenlaag bereiken, terwijl de bevolking alsmarmer wordt<sup>60</sup>.

In de derde plaats wil de Centruumpartij 50 procent van de ontwikkelingsgelden steken in remigratieprojecten in de herkomstlanden van de gastarbeiders en afhankelijk van de te verwachten remigratie-resultaten de bedragen jaarlijks bijstellen<sup>61</sup>. De Centruumpartij zegt: "Geen remigratie, dan minder ontwikkelingshulp<sup>62</sup>". De vrijwilligheid van de remigratie wordt hier dus wel erg bedenkelijk. Met andere woorden: de Centruumpartij kan niet nalaten ook dit strijdpunt te verbinden met de buitenlanders. Hun aanwezigheid hier is in de ogen van de Centruumpartij niet slechts een gevolg van de ontwikkelingsproblematiek, doch versterkt deze tevens door de deviezenstroom die ze vanuit Nederland op gang brengen. Deze geldstroom zou de herkomstlanden financieel steeds afhankelijker maken van Nederland en niet of nauwelijks bijdragen tot een evenwichtige ontwikkeling van hun infrastructuur<sup>63</sup>.

In de vierde plaats wil de Centruumpartij bij voorkeur alleen samenwerken met democratisch gezinde landen. Hoe weinig principieel en hoe willekeurig de Centruumpartij te werk gaat blijkt ook hier weer. Immers Turkije en Suriname komen in het kader van het remigratieplan wel in aanmerking voor hulp, terwijl deze landen niet bepaald een voorbeeld voor democratie genoemd kunnen worden. Bovendien verstaat de Centruumpartij onder ondemocratische landen wellicht met name socialistische of communistische landen en niet de rechtse dictaturen. Dit zou kunnen blijken uit de opmerking dat de Centruumpartij voor het vestigen van het éénpartijstelsel van het socialisme of communisme geen geld wenst uit

te geven<sup>64</sup>. Hoe onduidelijk de Centruumpartij over dit punt is wordt nog eens bevestigd in een interview met Janmaat waarin hij beweert dat er reeds sprake is van een democratie als in een land de mogelijkheid bestaat om er meer dan één partij op na te houden<sup>65</sup>.

Behalve de hier boven genoemde voorwaarden wijzen ook verschillende uitlatingen in andere richting dan Brookman suggereert. Zo beweert Janmaat dat we ons in de eerste plaats in moeten zetten voor de noden en stille armoede in ons eigen land<sup>66</sup>. Bovendien wordt net als met betrekking tot het stelsel van de sociale voorzieningen benadrukt dat de Nederlandse bevolking centraal dient te staan. Immers de Nederlandse regering is er in de eerste plaats voor de Nederlanders (lees blanke Nederlanders) en "we kunnen niet toestaan dat de Nederlandse bevolking steeds maar armer wordt"<sup>67</sup>, aldus de Centruumpartij. Elders wordt dat nog ondubbelzinniger geformuleerd: "De Nederlandse regering is er in de eerste plaats voor de eigen bevolking en niet voor groepen waar ook ter wereld"<sup>68</sup>.

#### Strijdpunt 10 betreffende vreemdelingen:

Nederland is overvol. Deze kreet van de Centruumpartij hebben we reeds vele malen gehoord: Nederland is overvol en is dus geen immigratieland. "Nederland is geen immigratieland, dus stop de vreemdelingenstroom" staat op dit lijstje als een van de tien punten, maar na het voorgaande gelezen te hebben, blijkt duidelijk dat dit punt erg sterk in de andere onderwerpen verweven zit. In feite is het onnodig dit punt nog eens apart uit te werken; de mening van de Centruumpartij hierover is reeds duidelijk genoeg uit de verf gekomen. Toch hebben we besloten om nog enige samenvattende opmerkingen te maken.

De Centruumpartij is bang dat onze Nederlandse cultuur verloren gaat (wat deze dan ook moge zijn) door de komst van de vele buitenlanders, die allerlei eigen cultuurelementen meebrengen. Deze vormen een bedreiging voor de Nederlandse waarden en normen. Ook zijn de buitenlandse culturen, zo blijkt uit allerlei opmerkingen die door de Centruumpartij gemaakt worden, minderwaardig aan de Nederlandse cultuur. Minachting blijkt wel als de Centruumpartij termen gebruikt als 'multi-culturele chaos'<sup>69</sup> en uit opmerkingen over het ritueel slachten en angst dat hier door de komst van de vele buitenlanders (met name de Islamieten) "bloedwraak, koppensnellerij, veelwijverij en stammenoorlogen" zullen gaan voorkomen<sup>70</sup>. De Centruumpartij spreekt vooral negatief over de culturele eigenschappen van bepaalde bevolkingsgroepen, niet over biologische eigenschappen. Echter

door het voortdurend negatief beschrijven van bepaalde cultuur-uitingen en gedragingen van bepaalde bevolkingsgroepen wordt wel erg sterk de indruk gewekt dat de gedragingen zoals criminaliteit, drughandel, zwartwerken etc. inherent zijn aan deze groepen, die wel op biologische gronden te herkennen zijn. Zij zijn er de oorzaak van dat Nederland verloedert. Uit een opmerking van W.J. Bruyn blijkt duidelijk het bestaan van een vooroordeel tegenover zigeuners. Het gaat hier om enkele Nederlanders in de gemeente Ede die naar hun zeggen zoveel last hadden van hun zigeunerburen, dat ze noodgedwongen moesten vertrekken. Bruyn zegt dan: "Want in de vrijkomende woningen zullen zeker geen Nederlandse gezinnen meer willen wonen. Dus komt (sic) er in plaats van twee, vier gezinnen te wonen, die overlast aan de buurt veroorzaken<sup>71</sup>". Bruyn gaat hier dus zonder meer van uit dat de volgende zigeunergezinnen die hier zouden komen wonen ook last zullen veroorzaken.

Om Nederland voor verdere ellende te behoeden moeten volgens de Centrumpartij de grenzen hermetisch gesloten worden. Verdere immigratie is ontoelaatbaar aangezien zij de spanningen in de Nederlandse samenleving alleen maar zou verhogen. Het sluiten van de grenzen is echter niet voldoende. Om de situatie werkelijk te verbeteren zal een actief remigratie- en emigratiebeleid gevoerd moeten worden<sup>72</sup>. Uit de hele context blijkt dat de Centrumpartij met emigratiebeleid niets anders kan bedoelen dan dat mensen die weliswaar een Nederlands paspoort hebben maar van een andere etnische afkomst zijn, moeten vertrekken.

Een zeer illustratief voorbeeld is hetvolgende citaat dat in een interview voor de VPRO-radio aan Janmaat werd voorgelegd. Het citaat kwam uit een Centrumpartij pamflet. Janmaat's reactie was dat hij die tekst niet kende: "Alle Turken met zwart haar, een Turkse naam en een knoflooklucht dienen onze schone stad vóór 1 augustus te verlaten. Zoniet, dan neemt de staat jullie eigendommen in beslag. Jullie kinderen worden doodgeschoten. Jullie vrouwen worden verkracht en de mannen zullen worden opgehangen<sup>73</sup>".

We kunnen stellen dat de Centrumpartij alle in Nederland aanwezige problemen op de buitenlanders probeert af te wentelen. Toch is het uiteindelijk niet de schuld van deze buitenlanders, zo zegt de Centrumpartij, maar van het slecht gevoerde beleid. Met name de linkse partijen moeten het dan ontgelden. Zij hebben de buitenlanders hier binnen gehaald volgens de Centrumpartij. "Den Uyl bijvoorbeeld beschouwt als zijn grootste succes de manier waarop hij geholpen heeft Suriname onafhankelijk te maken. Welnu, u merkt dagelijks zelf wat dat betekent: bijna de

helpt van de Surinamers (180.000) zit nu in ons landje, dat al stikt van de werkloosheid, woningnood, giflozingen, drughandel en talloze andere problemen<sup>74</sup>". De Centruumpartij beweert zelfs dat als het aan de PvdA ligt, we half Turkije hierheen halen<sup>75</sup>.

De linkse partijen worden door de Centruumpartij eveneens beschuldigd van het feit dat ze de verloedering van Amsterdam in de hand hebben gewerkt. "De PvdA, CPN en andere linkse partijen hebben sinds 1945 het stadsbestuur van Amsterdam bijna altijd in handen gehad. Alle burgemeesters waren afkomstig uit de PvdA. Zij zijn allen de hoofdverantwoordelijken voor de verloedering. Zij hebben het Damslapen en het Vondelpark-toerisme aangemoedigd door er niet doeltreffend tegen op te treden. Zij hebben niet doortastend opgetreden tegen het opkomend drugmisbruik. Zij hebben indirect het kraken aangemoedigd en de politie bij de bestrijding van van krakers en straatterreur niet voldoende ondersteund<sup>76</sup>". Tevens hebben de minderheden volgens de Centruumpartij van de linkse partijen de kreet geleerd "dat Nederland niet alleen voor de Nederlanders is"<sup>77</sup>, iets waaraan de Centruumpartij zich verschrikkelijk ergert.

Volgens Janmaat hebben de regeringen en de 150 Tweede Kamerleden te weinig respect voor de eigen Nederlandse bevolking gehad, ze hebben onze cultuur verkwanseld, en waren (en zijn) bereid de democratie op te schuiven ten behoud van hun verderfelijke macht<sup>78</sup>.

De redactieraad van het blad 'Middenweg' geeft uitvoerig weer wat er zal gebeuren als de buitenlanders vertrekken. In Nederland zal hierdoor plaats vrij komen, waardoor geen 'duiventilachtige flats' meer midden in weilanden gebouwd hoeven te worden en de binnenstad snel weer bewoonbaar gemaakt kan worden. Ook komen er minder nieuwe autowegen, omdat de afstand tussen wonen en werken verminderd kan worden. Hierdoor zal weer energie bespaard worden en het milieu zal minder vervuilen. De mensen zullen door de kortere woon-werkafstand meer gebruik gaan maken van de fiets en het openbaar vervoer (meer sociale vervoersmiddelen). Kinderen zouden weer veilig bij huis kunnen spelen en de gezelligheid komt weer in de straat door parkeergarages te bouwen. Men gaat weer met zijn burens praten. Tot slot wordt dan gezegd: "Kortom, de Centruumpartij wil de Nederlanders bevrijden uit blik en beton"<sup>79</sup>". Zo'n kettingreactie zal dus plaatsvinden als de buitenlanders vertrekken. Via zulke onzinnige en simpele redeneringen probeert de Centruumpartij de gevoelens van de Nederlanders te bespelen.

Beantwoording van de in de inleiding gestelde vraag in hoeverre de Centrumpartij alle door haar signaleerde problemen, aangegeven in de tien strijdpunten vertaalt naar de aanwezigheid van buitenlanders, kan na het voorgaande gelezen te hebben geen problemen meer opleveren.

Het racisme van de Centrumpartij wordt overduidelijk als we zien hoe vrijwel alle problemen die in de tien strijdpunten naar voren komen gekoppeld worden aan de aanwezigheid van buitenlanders. Wanneer we het voorgaande kort samenvatten komt hetvolgende beeld van de Centrumpartij naar voren:

We kunnen vraagtekens plaatsen bij het democratisch gehalte van de Centrumpartij; het is in ieder geval duidelijk dat alleen 'echte' Nederlanders in haar ogen een beroep kunnen doen op democratische rechten. Het werkloosheidsprobleem zou voor een groot deel opgelost zijn wanneer de buitenlanders uit Nederland werden gezet. Hetzelfde geldt voor problemen als woningnood, drughandel, misdaad en milieuvervuiling. Volgens de Centrumpartij worden de buitenlanders door de overheid bevoordeeld. Zelfs de ontwikkelingshulp weet de Centrumpartij te verbinden aan het verblijf van de allochtonen in Nederland. Er is slechts één strijdpunt waar geen enkele koppeling gemaakt wordt met de aanwezigheid van de buitenlanders, het punt betreffende de twee-zijdige ontwapening. We kunnen ons echter voorstellen dat ook met betrekking tot dit punt de buitenlanders op den duur door de Centrumpartij als zondebok worden aangewezen. Het is mogelijk dat deze partij in de toekomst alle problemen die in Nederland spelen, gaat verbinden aan de aanwezigheid van de buitenlanders. Dit stadium is, zoals uit het voorgaande blijkt, nog niet bereikt. De onvredegevoelens worden nog niet alleen op de allochtonen afgewenteld (de verschillende politieke partijen moeten het ook ontgelden), maar het is duidelijk dat de Centrumpartij in toenemende mate nadruk legt op de buitenlanders ter verklaring van vrijwel alle problemen.

Charles Jeurgens

Rian Vreeburg

NOTEN:

1. K. Brants en Willem Hogendoorn, Van vreemde smetten vrij. Opkomst van de Centruumpartij (Bussum 1983) 19.
2. Middenweg, partijblad van de Centruumpartij, 2 (1980) 32.
3. Ibidem, 3/4 (1982) 6.
4. Ibidem, 2 (1980) 5.
5. Winkler Prins Encyclopedie.
6. Middenweg 9/10 (1982) 36.
7. Ibidem, 4/5 (1981) 16.
8. Deze term is ontleend aan J.L. Talmon, The origins of totalitarian democracy.
9. Middenweg 4/5 (1981) 34
10. Ibidem, 7/8 (1982) 11.
11. Antifascistisch Kollektief, De rechterkant van Nederland (1983) 147.
12. Interview Aad Veth en Charles Jeurgens met Janmaat, Den Haag 28 februari 1984.
13. Middenweg 7/8 (1982) 7.
14. Ibidem, 7/8 (1982) 41-42.
15. Ibidem, 4 (1980) 37.
16. Ibidem, 7/8 (1982) 9.
17. Ibidem, 7/8 (1982) 10.
18. Ibidem, 4 (1980) 33.
19. Ibidem, 10 (1981) 14.
20. Ibidem, 9/10 (1982) 6.
21. Ibidem, 3/4 (1983) 15-16.
22. Ibidem, 9/10 (1982) 6.
23. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
24. Middenweg 10 (1981) 4-5.
25. De Centruumpartij ziet de stad als een organisch geheel wanneer de afstand tussen woon-, werk- en recreatiegebieden "sociaal en ecologisch" aanvaardbaar is. (Middenweg 3 (1981) 35).
26. Middenweg 7/8 (1982) 13.
27. Ibidem, 10 (1981) 4-5.
28. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
29. Middenweg 3 (1981) 35.
30. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
31. Middenweg 2 (1980) 15-16.
32. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
33. Middenweg 9/10 (1982) 58.
34. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
35. A. J. C. Vierling, Ontwerp Beleidsnotitie drugbeleid en Middenweg 3 (1981) 30.
36. Joke Kniesmeijer, De crisis en de nieuwe zondebok. De racistische politiek van de Centruumpartij (Amsterdam 1983) 13.
37. Ibidem, 40.
38. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
39. Middenweg 8/9 (1981) 11.
40. Ibidem 3 (1981) 17.
41. Ibidem 3 (1981) 16.
42. Ibidem 6/7 (1981) 15.
43. Ibidem 6/7 (1981) 17.
44. Ibidem 5/6 (1982) 10.
45. Ibidem 3 (1981) 6-7.
46. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
47. Ibidem.
48. Ibidem.
49. Ibidem.
50. Middenweg 10 (1981) 17.
51. Kniesmeijer, De crisis en de nieuwe zondebok, 17.
52. Pamflet Centruumpartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
53. Ibidem.
54. Ibidem.

55. Kniesmeijer, De crisis en de nieuwe zondebok, 14.
56. Middenweg 2 (1980) 14-15.
57. Ibidem, 3 (1981) 21.
58. Ibidem, 7/8 (1982) 25-26.
59. Ibidem, 7/8 (1982) 25.
60. Ibidem, 7/8 (1982) 8.
61. Ibidem, 3 (1981) 21.
62. Ibidem, 7/8 (1982) 25.
63. Ibidem, 3 (1981) 22.
64. Ibidem, 7/8 (1982) 25.
65. Interview met Janmaat 10 mei 1982 Den Haag (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
66. Middenweg 2 (1980) 14-15.
67. Ibidem, 7/8 (1982) 25.
68. Ibidem, 7/8 (1982) 25.
69. Ibidem, 7/8 (1982) 26.
70. Ibidem.
71. Ibidem, 5/6 (1983) 41.
72. Ibidem, 7/8 (1982) 16-17.
73. Interview met Janmaat, VPRO-radio uitzending 'De blanke top der duinen', 25 november 1983.
74. Pamflet Centruipartij (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
75. Middenweg 3 (1980) 27.
76. Pamflet Centruipartij, (Anne-Frank Stichting, Amsterdam).
77. Ibidem.
78. Middenweg 7/8 (1982) 29.
79. Ibidem, 7/8 (1982) 16-17.